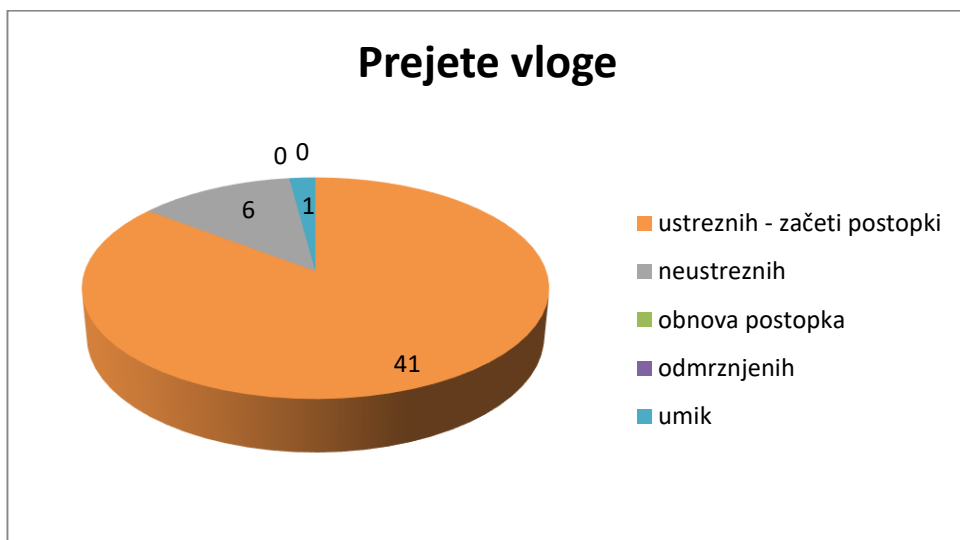

Novinarsko častno razsodišče SNS in DNS

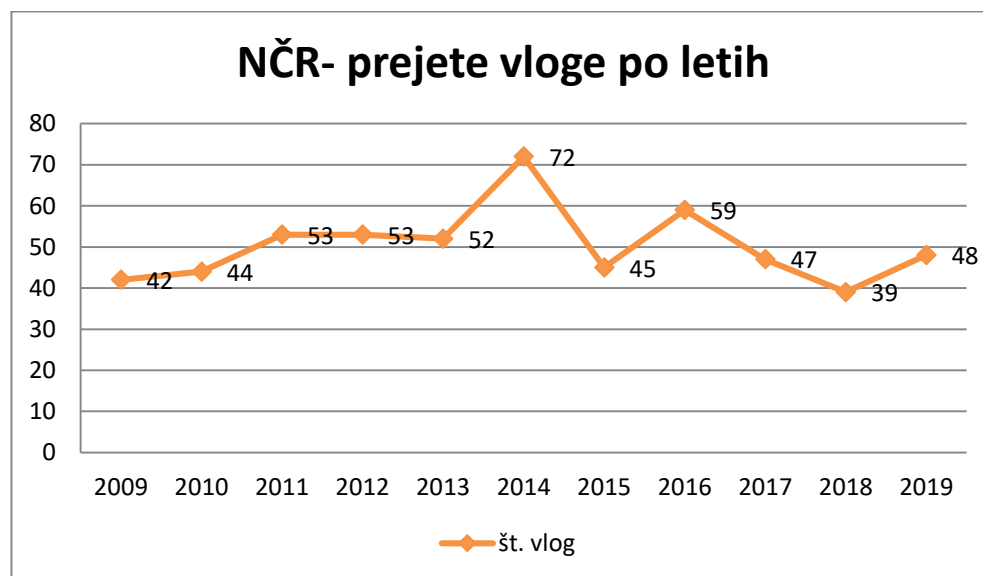
Statistika dela NČR za leto 2019

- Novinarsko častno razsodišče (NČR), skupni organ Sindikata novinarjev Slovenije in Društva novinarjev Slovenije, je v obdobju od 31. decembra 2018 do 31. decembra 2019 prejelo 47 pritožb. Od tega je bilo 41 pritožb ustreznih za začetek postopka, šest pritožb pritožniki niso ustrezno dopolnili ali pa zamudili rok za pritožbo, zato jih razsodišče ni obravnavalo. Ena pritožbo je pritožnik umaknil. Razsodišče ni prejelo nobene zahteve za obnovo postopka.**

Leta 2018 je razsodišče prejelo 39 pritožb, leta 2017 47 pritožb, leta 2016 pa 59 pritožb, vendar je bilo kar 29 od teh pritožb neustreznih za nadaljevanje postopka, predvsem na račun pritožb Združenja Sazas, ki so bile zavržene. Leta 2015 je razsodišče prejelo 45 pritožb. Izstopajoče povečanje število ustreznih vlog je povezano z dvema izrednima dogodkoma. Leta 2014 je 12 pritožb vložil upravni odbor Društva novinarjev Slovenije, leta 2016 pa sta 26 pritožb na novinarske prispevke, ki so se vsi nanašali na en dogodek, vložila Združenje SAZAS oziroma Matjaž Zupan. Kljub temu lahko ugotovimo, da je razsodišče leta 2018 prejelo nekaj manj pritožb od večletnega

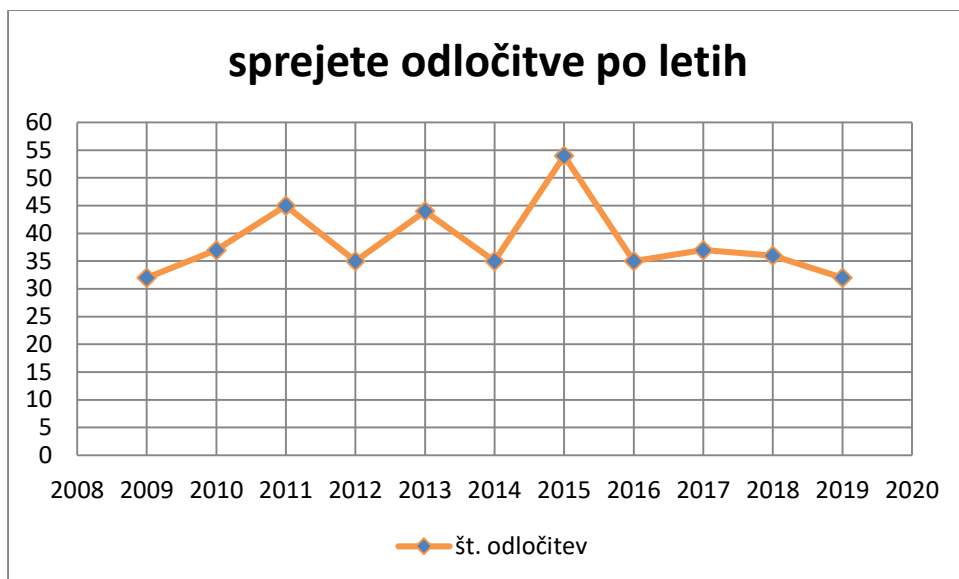
povprečja, vendar se ta trend v letu 2019 ni nadaljeval, saj se je število prejetih pritožb dvignilo na 47, kar je blizu povprečja. Opažamo tudi, da odkar obstaja spletni obrazec za oddajo pritožbe, številni pritožniki navedejo le osnovne podatke in člene kodeksa, ki naj bi bili kršeni, kršitev pa ne obrazložijo. Takšni pritožniki pritožb v večjem številu ne dopolnijo, kljub pozivom k dopolnitvi, zato jih razsodišče zavrže.

Od tu dalje, statistika zajema v letu 2019 sprejete odločitve razsodišča in ne prejetih pritožb. Razsodišče namreč v tekočem letu sprejema odločitve tudi v primerih, za katere so bile pritožbe oddane v preteklem letu.

2. V letu 2019 je NČR sprejelo 32 odločitev.

Razsodišče za novinarja, ki ni član društva sprejme stališče, v letu 2019 je bilo sprejetih kar 27 stališč. Za člane novinarskih organizacij sprejme razsodbo, sprejetih je bilo 5 razzodb v dveh primeru se je pritožba nanašala na več novinarjev, ki so bili tako člani kot nečlani društva in sindikata.

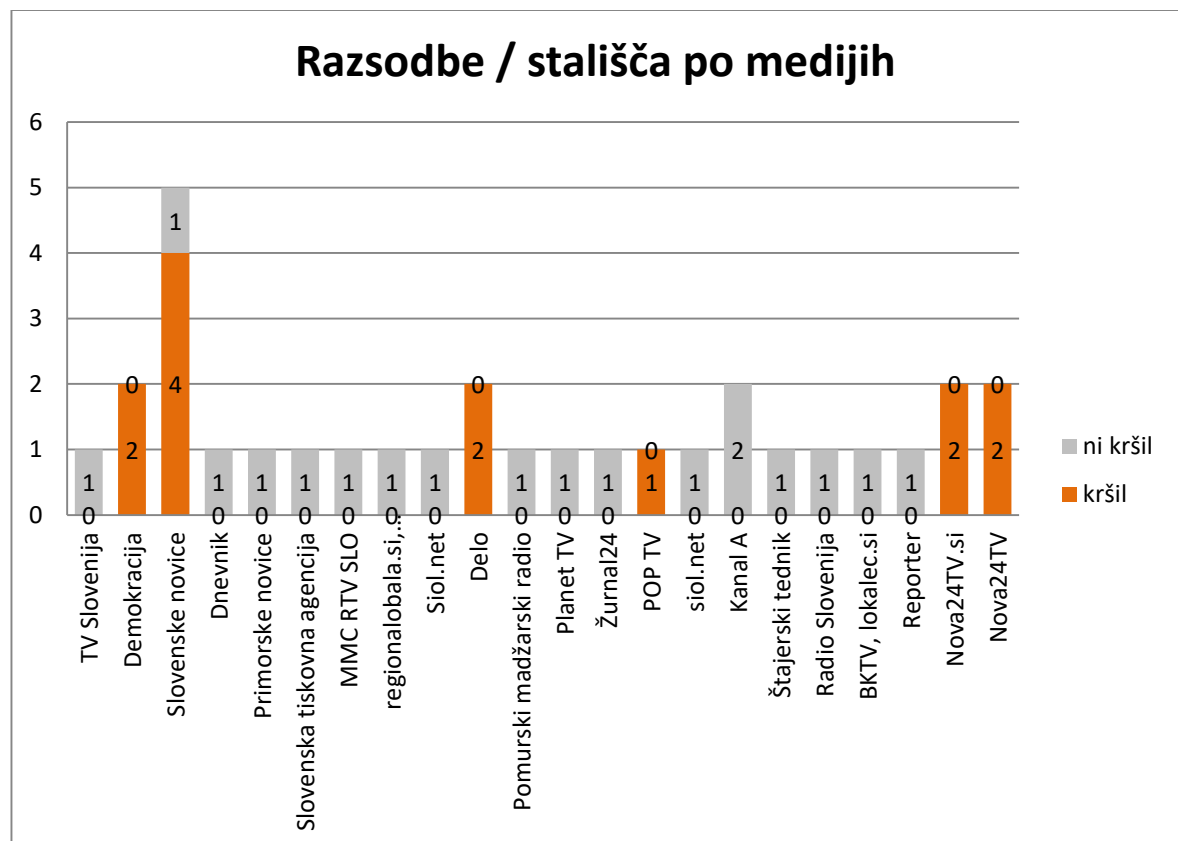
Leta 2018 je sprejelo 36 odločitev, kar je primerljivo s preteklimi leti. V letu 2019 je število sprejetih odločitev nekaj manjše. Ocenjujemo, da je razlog v tem, da se je razsodišču iztekel mandat, zato je društvo septembra izvedlo volilni skupščino. Novinarsko častno razsodišče se je v tekočem mandatu na novo konstituiralo 15. oktobra 2019. V letu 2018 je bilo sprejetih 25 stališč in 8 razzodb, leta 2017 pa 26 stališč in 9 razzodb. Od dvaintridesetih sprejetih odločitev v letu 2019 je razsodišče v 17 primerih ugotovilo, da novinar ali novinarji niso kršili nobenega člena Kodeksa novinarjev Slovenije. V preostalih 15 primerih je ugotovilo, da so novinarji kršili enega ali več členov kodeksa.

Razmerje med ugotovljenimi kršitvami in odločitvami, da ni kršitve, se je od leta 2011, ko je bila v 56 odstotkih primerov ugotovljena kršitev, vztrajno spreminjalo v korist odločitev, da ni kršitve kodeksa.

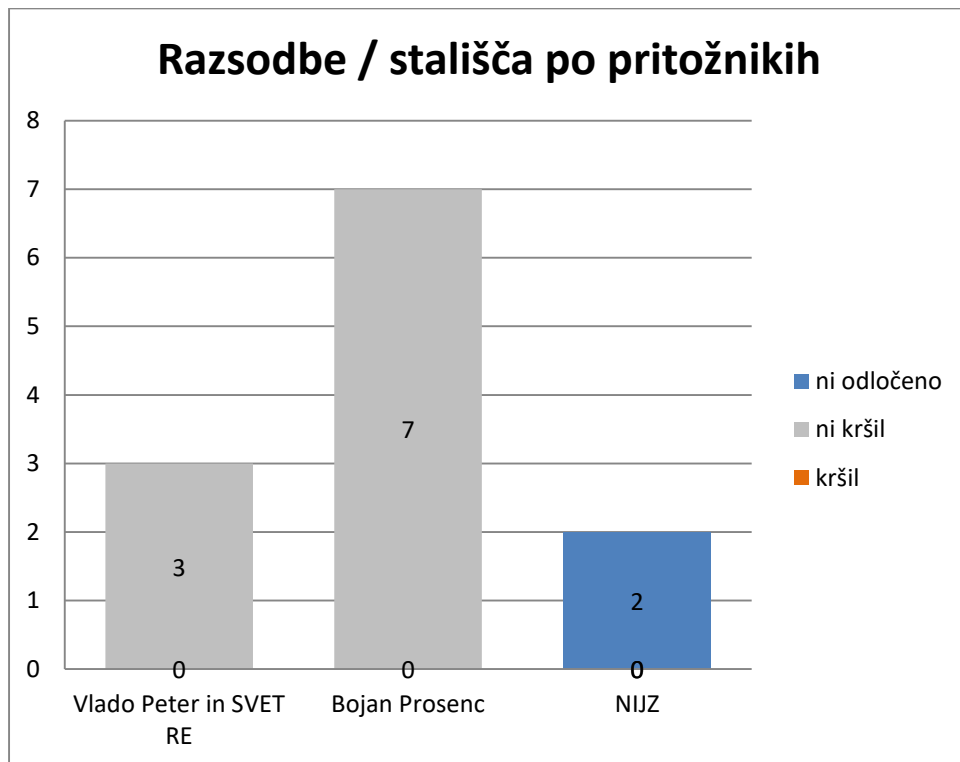
Leta 2012 je bilo v 48 odstotkih primerov ugotovljena kršitev, 2013 v 45 odstotkih, 2014 pa v 42. V letu 2015 (statistika se nanaša na čas od januarja do septembra 2015), pa se je razmerje ponovno spremenilo: več je bilo ugotovljenih kršitev, kar 64 odstotkov. Trend se je ohranil tudi v letu 2016 (51 ugotovljenih kršitev kodeksa), se nadaljeval v letih 2017 in 2018 s 59 odstotki ugotovljenih kršitev. V letu 2018 je bil odstotek kršitev 53 odstoten, v letu 2019 pa je bilo ugotovljenih precej manj, torej 47 odstotkov kršitev.

3. NČR je v letu 2019 razrešilo največ pritožb, povezanih z delom novinarjev Slovenskih novic, v štirih primerih je razsodišče ugotovilo tudi kršitev kodeksa. Po dve pritožbi sta se nanašali na delo novinarjev Dela in Kanala A ter Demokracije, Nova24TV in Nova24TV.si. Vse pritožbe zoper zadnje tri navedene medije so bile upravičene.

Zoper ostale medije je bila vložena po ena pritožba. Iz statistike je razvidno, da NČR dobiva pritožbe proti velikemu številu zelo različnih medijev. V primerih, v katerih je NČR ugotovilo kršitev Kodeksa novinarjev Slovenije, novinar največkrat ni kršil vseh očitanih členov, ampak le nekatere.

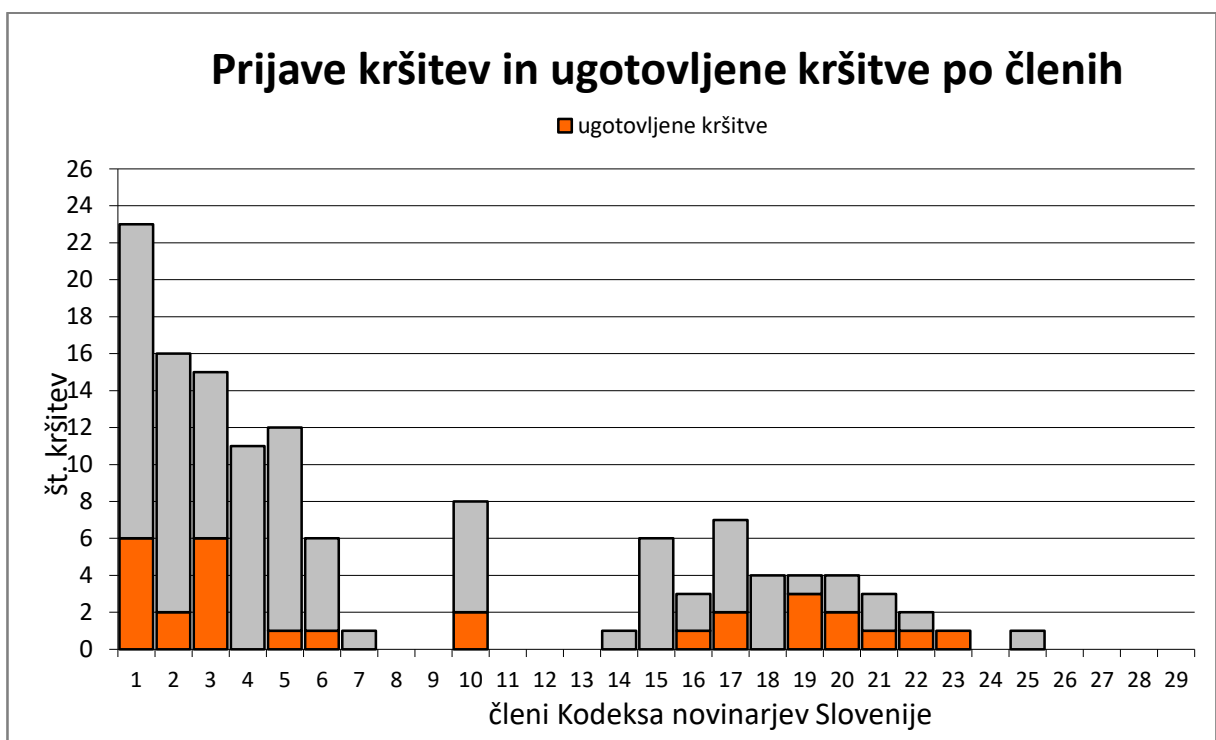
4. V primerih, ki jih je NČR prejelo v letu 2019, so več kot eno pritožbo vložili trije pritožniki.

V letu 2019 je največ pritožb zoper različne medije vložil Bojan Prosenc. Gre za veliko število pritožb, ki pa so vsebinsko povezane. Zoper tri različne medije in številne novinarje sta se preko odvetniške družbe Pirc Musar in Lemut Strle pritožila Vlado Petek in SVET RE, agencija za posredovanje v prometu z nepremičninami. Dve vsebinsko povezani pritožbi je zoper Delo in Slovenske novice vložil tudi Nacionalni inštitut za javno zdravje. Raznolikost pritožnikov, ki so posamezniki, društva, zavodi, zveze, podjetja, občine, agencije, javni zavodi, državne institucije in celo novinarji in mediji sami, kaže na to, da mehanizem samoregulacije dobro deluje in da ga uporabljajo najrazličnejši segmenti družbe. Navadno so pritožbe istega pritožnika zoper več medijev vsebinsko povezane, tako je bilo tudi v vseh primerih leta 2019, ni pa vedno tako. Čeprav je res, da se pojavljajo določeni pritožniki, ki vlagajo po več pritožb na leto, ali pa isti pritožniki proti določeni medijski hiši vložijo več pritožb, je to bolj izjema kot pravilo. Ta pojav je bilo mogoče opaziti ob izjemnih dogodkih, kot sta bila primer Patria in mariborski primer, ki zelo izstopata. V letu 2016 pa se je s primerom SAZAS nedvomno

potrdil očitke, da je določen posameznik oziroma podjetje želel zlorabiti NČR za sistematičen pritisk na novinarje.

5. V razsodbah/stališčih, sprejetih v letu 2019, se je v nasprotju z letom 2018, ko je bil to 3. člen, največ pritožnikov na NČR obrnilo s pritožbo o kršenju 1. člena Kodeksa novinarjev Slovenije, v letu 2017, je bil to prvič 2. člen. Sledijo 2., 3., 5., 4. in 10. člen. Kršitve navedenih členov so novinarjem največkrat očitane že več let zapored, na vrhu je 1. člen zamenjal 3. oziroma 2. Prvi in 3. člena vodita tudi po številu ugotovljenih kršitev.

Novinarjem je bila najpogosteje (23) očitana kršitev **1. člena** kodeksa, ki se nanaša na *preverjanje točnosti zbranih informacij in izogibanje napakam ter njihovo popravljanje*. NČR je ugotovilo 6 kršitev 1. člena kodeksa.

Na drugem mestu po številu očitanih kršitev (16) je **2. člen** kodeksa, ki pravi, da *se mora novinar izogibati nekorektnemu, osebno žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev*, vendar sta bili ugotovljeni le 2. kršitev. Razsodišče prejme veliko število pritožb zoper drugi člen, vendar redko ugotovi njegovo kršitev.

Na tretjem mestu je **3. člena** kodeksa, ki pravi, da *mora novinar pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo, praviloma v istem prispevku, sicer pa takoj, ko je mogoče. Enako mora storiti tudi, ko povzema hude obtožbe iz drugih medijev ali arhivov. Če novinar odziva ni mogel pridobiti, mora to javnosti pojasniti.* NČR je prejelo 15 pritožb zoper 3. člen in ugotovilo 6 kršitev.

Podobno kot z 2. členom je tudi s **5. členom**, ki določa, da *mora novinar opozoriti, ko objavlja nepotrjene informacije, govornice ali ugibanja, razsodišče je kljub velikemu številu očitanih kršitev (12), ugotovilo eno kršitev 5. člena.*

Sledi mu **4. člen**, ki pravi, da *novinar ne sme zamolčati informacij, ključnih za razumevanje obravnavane teme.* Po mnenju pritožnikov naj bi bila kršen 11-krat, NČR ni ugotovilo nobene kršitve. Osem pritožb se je nanašalo na **10. člen** (*Montaža, napovedi, naslovi in podnapisi ne smejo potvarjati vsebine. Primerno mora biti označena tudi simbolna ali arhivska slika.*). Deseti člen so po mnenju NČR novinarji kršili 2-krat.

Sledi mu **17. člen**, ki ureja pravico posameznika do zasebnosti in novinarju določa, da se izogiba senzacionalističnemu in neupravičenemu razkrivanju zasebnosti v javnosti. Kršen naj bi bil 7-krat, razsodišče je ugotovilo dve kršitvi.

Sledi mu **6. člen**, ki določa, da *mora novinar, kadar je le mogoče, navesti vir informacije.* Kršen naj bi bil 6-krat. Razsodišče je ugotovilo eno kršitev.

Šestkrat naj bi bil po mnenju pritožnikov kršen tudi 15. člen kodeksa, ki opredeljuje, da je novinar *dolžan ločiti informacijo od komentarja. Razlika med poročilom o dejstvih in komentarjem mora biti dovolj razvidna, da lahko naslovnik sporočila loči med dejstvi in stališči novinarja.* Razsodišče v letu 2019 ni ugotovilo nobene kršitve 15. člena.

Sledijo mu **18., 19. in 20. člen**, ki se nanašajo na domnevo nedolžnosti, posege v zasebnost mladoletnikov in drugih ranljivih skupin ter *narodnostnimi, rasnimi, spolnimi, starostnimi, verskimi, geografskimi in drugim stereotipi ter podrobnostmi, ki so povezane s spolnimi nagnjenji, invalidnostjo, fizičnim videzom, socialnim položajem ali drugimi osebnimi okoliščinami posameznikov in skupin,* s po štirimi očitanimi kršitvami. Razsodišče ni ugotovilo kršitve 18. člena, je pa ugotovilo tri kršitve 19. člena in dve 20. člena.

NČR je ugotovilo eno kršitev 16. člena (*Odgovorni urednik odgovarja za vsebino komentarjev in drugega avdio–vizualnega materiala bralcev, poslušalcev ali gledalcev. Odgovorni urednik oblikuje*

pravila za izbiro in vključitev komentarjev. Komentar, ki ni v skladu z objavljenimi pravili, mora biti v najkrajšem času umaknjen.), očitane so bile tri kršitve.

Kršitve **21. člena** kodeksa, ki določa, da so *spodbujanje k nasilju, širjenje sovraštva in nestrpnosti ter druge oblike sovražnega govora nedopustni...*, so bile novinarjem prav tako očitane 2-krat. NČR je odločilo, da je bil 21. člen kršen v enem primeru.

Sledi **22. člen**, ki pravi, da *novinar ne sme razkriti identitete žrtev spolnih zlorab, družinskih tragedij in hudih kaznivih dejanj in ne sme objaviti materiala, ki bi prispeval k razkritju identitete. Identiteto lahko razkrije s soglasjem žrtve.* Kršen naj bi bil dvakrat, ugotovljena je bila ena kršitev.

Ugotovljena je bila tudi ena kršitev **23. člena**, ki določa, da *novinar o samomoru in poskusu samomora poroča le, če to narekuje javni interes. Pri tem vzroke in okoliščine samomora ali poskusa samomora navaja previdno. Ne navaja metode in kraja dejanja. Identiteto osebe, ki je storila ali poskusila storiti samomor, razkrije le, če za to obstaja javni interes. Izjema je poročanje o zgodovinskih osebah.*

Razsodišče je po eno pritožbo prejelo tudi zoper **7., 14. in 25. člen** kodeksa. Kršitve teh členov ni ugotovilo.

Pripravila: Špela Stare, generalna sekretarka Društva novinarjev Slovenije